

Європейське бюро сумлінної відмови

EBCO, 35 Van Elewuyck street, 1050 Brussels, Belgium
www.ebco-beoc.org / ebco@ebco-beoc.org / @ebcobeoc

Катування, неволя та відсутність альтернативної служби: EBCO закликає Україну забезпечити право на сумлінну відмову

Європейське бюро сумлінної відмови (European Bureau for Conscientious Objection; EBCO) засуджує катування та смерть у військовій неволі українського сумлінного відмовника Дмитра Ковалю та закликає Україну негайно припинити переслідування, свавільні затримання та жорстоке поводження з сумлінними відмовниками, ухвалити законодавство, що гарантує альтернативну цивільну службу у воєнний час, і забезпечити притягнення до відповідальності винуватців всіх порушень під час мобілізації.

Ми глибоко стурбовані [нещодавнім повідомленням](#) українських медіа про катування до смерті сумлінного відмовника Дмитра Ковалю та інших, загалом щонайменше 26 осіб, у штурмовому полку «Скеля». Вітаючи оголошений початок офіційного розслідування, ми наголошуємо, що недостатньо лише забезпечити притягнення до відповідальності винних у катуваннях сумлінних відмовників у [цьому та інших випадках](#). Україна повинна запобігти повторенню подібних інцидентів шляхом зміни поточної політики спроб насильницького примусу людей до зміни їхньої релігії чи переконань, які є несумісними зі службою у Збройних Силах України, всупереч статтям 7 та 18 (п.2) Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, які мають повною мірою дотримуватися у воєнний час і не підлягають відступу.

Ми шкодуємо, що Україна не виконала зобов'язання «Дорожньої карти з питань верховенства права» щодо ухвалення у другому кварталі 2026 року закону, який передбачає альтернативну невійськову службу у воєнний час, і що саме це зобов'язання зводилося лише до захисту сумлінних відмовників з релігійних мотивів, дискримінуючи нерелігійних пацифістів. Ми стурбовані тим, що дуже сирий проєкт закону, який обговорювався на закритій зустрічі чиновників без участі громадянського суспільства з питання «Обговорення щодо доцільності запровадження механізму проходження альтернативної (невійськової) служби в умовах воєнного стану» в Офісі Президента України 17 лютого 2026 року, був рестриктивним та дискримінаційним, не відповідав міжнародним стандартам і, зрештою, навіть у такому спотвореному вигляді не дійшов до стадії затвердження Урядом, не кажучи вже про ухвалення Парламентом. Ще більшу тривогу викликає причина невиконання зобов'язань, а саме: «категорична позиція» Міноборони та Генштабу щодо проходження «альтернативної» служби на небойових посадах у Збройних Силах України. [Ця позиція](#) глибоко суперечить релігійним переконанням значної кількості українських сумлінних відмовників.

Понад сто сумлінних відмовників були позбавлені свободи за судовими рішеннями минулого року, і тисячі насильно утримуються у військових частинах. Про покарання за сумлінну відмову, свавільні затримання та насильство повідомляли Уповноважені з прав людини Українського Парламенту, ООН та Ради Європи, Незалежна міжнародна комісія ООН з розслідування порушень в Україні та інші правозахисні інституції.

Європейське бюро сумлінної відмови

EBCO, 35 Van Elewuyck street, 1050 Brussels, Belgium
www.ebco-beoc.org / ebco@ebco-beoc.org / @ebcobeoc

Як також задокументовано в нашому [Річному звіті](#), ці порушення слід розглядати в ширшому контексті звуження громадянського простору для пацифістських та антивоєнних голосів в Україні, включаючи протиправне переслідування Юрія Шеляженка, виконавчого секретаря Українського Руху Пацифістів. Будучи насильно супроводженим у центр комплектування та зазнавши катувань через свою квакерську віру, [Юрій запропонував кілька реформ](#), які уряд України має серйозно розглянути, наприклад, зобов'язати ТЦК надавати телефони, щоб затримані могли зв'язатися з родичами чи адвокатом, а також розміщувати на видному місці інформацію про права затриманих, включаючи право на сумлінну відмову. Його приклад показує, що репресії проти сумлінної відмови не обмежуються індивідуальною відмовою від військової служби, але й зачіпають тих, хто документує порушення, виступає за ненасилля та захищає право жити по совісті.

У [звіті Європейської Комісії за 2025 рік](#) наголошується, що Україні необхідно встановити запобіжники на захист осіб від кримінального переслідування у разі сумлінної відмови, враховуючи висновок amicus curiae Венеційської комісії, прийнятий у березні 2025 року. У [Меморандумі про правозахисні аспекти для миру в Україні](#) Комісар Ради Європи з прав людини Майкл О'Флаєрти рекомендував Україні дотримуватися міжнародних стандартів захисту права на сумлінну відмову, викладених у висновку Венеційської комісії, і підкреслив, що українська влада повинна запровадити механізм запобігання порушенням прав людини під час мобілізації. Ми вітаємо [відкриття першого кластеру переговорів про вступ](#) України до ЄС і сподіваємося, що спільна позиція ЄС, яка підкреслює необхідність посилення узгодження правової та інституційної бази України з acquis (правом) ЄС та європейськими стандартами у сфері основоположних прав, допоможе в ході переговорів.

ЕВСО закликає Україну:

- негайно припинити свавільні затримання, катування та жорстоке поводження з сумлінними відмовниками;
- звільнити ув'язнених сумлінних відмовників та в'язнів сумління;
- ухвалити законодавство, що гарантує дійсно цивільну невійськову альтернативну службу під час воєнного стану відповідно до міжнародних стандартів;
- повністю виконати [рекомендації Венеційської комісії](#), правозахисних механізмів ООН та органів Ради Європи.

ЕВСО закликає Європейський Союз:

- забезпечити, щоб переговори про вступ з Україною включали перевірку дотримання міжнародних стандартів щодо сумлінної відмови;
- гарантувати доступ до притулку та гуманітарного захисту для сумлінних відмовників, які зазнають переслідувань;
- відкликати [нещодавню пропозицію Європейської Комісії](#) не надавати гуманітарний захист «новоприбулим особам, які не мають дозволу української влади на виїзд з України з огляду на їхні військові обов'язки».

Для отримання додаткової інформації звертайтеся:

Даніеле Тауріно (Daniele Taurino), Президент ЕВСО, ebco@ebco-beoc.org, +39 3283736667
Сем Бісеманс (Sam Biesemans), Віцепрезидент ЕВСО, ebco.brussels@skynet.be, +32 477268893
Юрій Шеляженко, Український Рух Пацифістів, shelya.work@gmail.com, +380 97 3179326